

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remiss av rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap Ds 2023:3. Dnr LI2023/01786**Sammanfattning**

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har gett Region Gotland tillfälle att lämna synpunkter på rapporten Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3). I remissvaret understryks särskilt:

- Visby flygplats betydelse för transporterna till och från Gotland.
- En starkt robusthet i flygplatssystemet som helhet är viktigt för Gotland ur ett beredskapsperspektiv. Region Gotland lyfter ett antal förslag ur betänkandet som vi anser kunna bidra till detta.
- Flygtrafiken till/från Gotland bör återigen pekas ut för allmän trafikplikt, i det fall den kommersiella trafiken av någon anledning upphör eller kraftigt reduceras, och trafikplikten bör också omfatta förmåga att flyga farligt gods.
- Elflyg bör lyftas i en eventuell kommande strategi för luftfarten.

Yttrande

Visby flygplats är avgörande för transporterna till och från Gotland. Det är därför en viktig förutsättning att flygplatsen ingår i det nationella basutbudet av flygplatser samt är ordinarie beredskapsflygplats. Pandemins konsekvenser för bland annat flygtrafiken har påvisat betydelsen av fungerande flygtransporter till och från ön, både när det gäller transport av patienter, mikrobiologiskt material (prover) och servicepersonal för samhällsviktiga system. Region Gotland är också beroende av flygplatser på fastlandet och då främst Bromma flygplats och Arlanda flygplats för att kunna överföra personal, utrustning och medicinska produkter (däribland blod). Mot bakgrund av dagens säkerhetsläge är en starkt robusthet i flygplatssystemet som helhet viktigt för Gotland ur beredskapsstrategisk synvinkel.

8.3 Nationellt basutbud av flygplatser

Region Gotland ser att en förändring där Kalmar-Öland Airport läggs till i det nationella basutbudet skulle ge förstärkt kontinuitet för Kalmar-Öland Airport och därigenom beredskapsstrategiska fördelar för Gotland. Detta framförallt mot bakgrund av vårt ö- och militärstrategiska läge samt sårbara infrastruktur avseende flyg- och färjetrafik. Kalmar-Öland är den flygplats som, geografiskt sett, ligger närmast Gotland (förutom den mindre flygplatsen i Västervik). Vid behov av snabb förstärkning av material eller personal samt eventuellt även vid evakuering kan Kalmar-Öland med sin närhet spela en viktig roll i att minska Gotlands risk för isolering.

8.4 Förändrade förutsättningar för Swedavia AB

Generellt är det, på grund av Gotlands militärstrategiska läge, positivt för Gotland att så många flygplatser som möjligt har beredskap. Det kan bland annat bidra med robusthet i Gotlands samhällsviktiga distributionskedjor och ge en förstärkt förmåga för öns infrastruktur. Med ett krav på att Swedavia ska ha beredskap för att ta emot samhällsviktig luftfart vid alla sina flygplatser skulle nya förutsättningar skapas för Bromma flygplats utveckling och fortlevnad. Dessa förutsättningar skulle ge Gotland positiva följd effekter.

8.5 Stöd till flygplatser utanför det nationella basutbudet

Region Gotland ser att ju robustare flygplatssystem, desto större motståndskraft. Det ger samverkansfördelar och beredskapsstrategiska fördelar för Gotland om vi skulle hamna i ett utsatt läge.

8.7 Nät med beredskapsflygplatser

En utökad förmåga för flygplatserna gällande beredskap är överlag positivt. Ett breddat uppdrag ger minskad sårbarhet i förutsättningarna för flygtrafik.

För Region Gotland är det bra med en förutsägbarhet i flygplatsernas förmågebeskrivning. Förutsägbarhet reglerat i avtal underlättar kontinuitetsarbetet kring våra samhällsviktiga verksamheter. Region Gotland ser även fördelar med en nationell kontaktpunkt. Att beredskaps- och räddningssystem effektiviseras kan bidra till en minskad sårbarhet samt ökad uthållighet för Gotland, liksom kommunikations- och tillgänglighetsfördelar.

Visby flygplats behöver få förutsättning att bedriva sin verksamhet under höjd beredskap. För detta krävs personal. I dagsläget är inte personal vid flygplatsen krigsplacerad vilket innebär en sårbarhet i verksamheten som direkt kan medföra svåra konsekvenser för Region Gotland. Region Gotland stödjer därför förslaget om krigsplacering.

Förmågehöjningar hos helikopterflyget kan stärka Region Gotland speciellt avseende sjuk- och persontransporter. Region Gotland har en helikopterflygplats men ser positivt på fler flygplatser (framförallt på sjukhus) att flyga till, särskilt om det innebär fler helikoptrar som kan samverka kring uppdraget med sjuktransporter. Helikopterflygplatsen på Visby lasarett bör finansieras av staten.

I linje med att vi ser en fördel i att Bromma flygplats blir beredskapsflygplats stödjer vi förslaget om att anpassa miljöbalken med hänsyn till vikten av god beredskap. Visby flygplats miljötillstånd medger flygning nattetid och det är bra om Bromma flygplats kan matcha Visby flygplats förmåga och bidra till Gotlands robusthet och utveckling.

8.8 Långsiktig inriktning

I en eventuell kommande ny strategi för luftfarten vill Region Gotland särskilt understryka vikten av att lyfta fram elflyget och andra former av hållbart flyg. Region Gotland ser att sträckan över havet skulle vara utmärkt för elflyg och har genom de gotländska ståndpunkterna tagit ställning för att flyg till Gotland bör vara bland de första sträckorna där elflyg i kommersiell trafik blir verklighet.

Utredaren föreslår regeringen att införa allmän trafikplikt för samhällsviktiga flyglinjer, där regionerna riskerar att bli i det närmaste isolerade för det fallet att flyglinjen upphör. Under 2020/21 rådde temporär trafikplikt för flygtrafiken till/från Gotland. Detta bör återigen pekas ut som en linje som, om den kommersiellt drivna trafiken av någon anledning upphör eller kraftigt reduceras, är aktuell för allmän trafikplikt. Trafikplikten bör också omfatta förmåga att flyga farligt gods. Regelbundna flygtransporter till och från Gotland är samhällskritisk verksamhet. Detta gäller persontransporter för att upprätthålla service och underhåll av samhällskritisk infrastruktur, liksom möjligheten att transportera farligt gods (prover och blod) till och från Gotland inom acceptabla tider. Under pandemin kunde det kommersiella utbudet av flygtrafik inte i alla lägen tillgodose behovet av transporter av prover med klassning biologiskt material för vilka det krävs farligt gods-tillstånd och efterlevnad av dess regelverk (DGR – dangerous goods regulations). Sjukvårdens behov av transporter måste tillgodoses och transporter av farligt gods (framförallt UN 3373 och 1845) mellan Gotland och fastlandet måste säkras.

Regionstyrelsen

Meit Fohlin
Ordförande Regionstyrelsen

Torsten Flemming
tf Regiondirektör